

MAŠTAL

---

[6]

báseň

Grošák
NALEZINEC

Děšť deště spíchne za odpoledne

Košili

Se vzorkem rohovek

Kužel světla...

V sametu se houpá meluzína...

Venku za oknem

Zázračný uhlík

Posledního polene z hořícího keře

Uhasnul

Tím to hasne

Konec světa skončil.

Báseň ze souboru **Naleziště**, napsaná 19. května 1994.

Vladimíra Fekara znám už dlouho, od chvíle, kdy Fiasko nacvičovalo hru Abuladze, on ve stejné budově navštěvoval taneční kroužek. A tak jsme se setkali. Vladimír Fekar se uchytil u novin a v únoru 1992 začal připravovat měsíční (pak čtvrtletní) kulturní přílohu týdeníku Přehled s názvem **Spring**, k vydání nedošlo, zato vydal svou sbírku **Live Session** (pseudonym Insid Prison, Hranice 1992), z níž zase já část Chrám červů vydal ve sborníku **Klofáč** (Hranice 1992), k jehož výtvarné podobě mě inspirovala právě Fekarova sbírka. Toho roku Vladimír Fekar opustil místo redaktora Přehledu a odešel do Opavy studovat a psát do novin. Na začátku 1993 jsem se redaktorem Přehledu stal já, abych v září následoval Fekara do Opavy. To je dokonalé. Vladimír Fekar je pro mě především básník, věnuje se ale i lyrické próze, a s ní dostává v Maštali slovo právě teď.

povídka

Vladimír Fekar
STŘEP A STÍN

Zavázal si oči. Jen tak, co to s ním může udělat. Nic nevidět, být odříznut od okolního světa - jen se svou královskou tmou. Někde na ulici zaslechl narážky svých přátel - už si ani nevzpomíná, kde to přesně bylo; pořvávali na něj: Prosím tě, už vystup z vlastního stínu! nevím, jestli ta slova vůbec pochopil, jestli je chápali jeho přátelé, ale jemu nedaly spát.

Ted' byl sám - se svou tmou. Nebýt sám doma, nikdy by se k tomu neodhodlal. Ale dnes matka odjela bůhvíkam a otec se toulá bůhví kde. Chtěl mít pro svůj černý šátek opravdový bílý klid. Zavázal si oči. Aby se vyzpovídal. Chtěl, aby sám sobě dokázal sdělit, proč je jiný než ostatní, proč oni nejsou jako on. Věřil, že uzavřen jen v okruhu svých myšlenek to dokáže. Proto ted' tak bezbranně seděl uprostřed svého pokoje -

s černým šátkem kolem očí - a usilovně se snažil definovat otázku, na kterou by z něj mohla samovolně vyplout dostačující odpověď. Ale jeho mozkové buňky byly hluché. Neslyšely, že je volá, že se halasně domáhá jejich řeči.

Vystup z vlastního stínu..., to byla jediná slova, která se třísčila o stěny jeho mozku. Vzdal to, rezignoval. Možná předčasně. Přestal věřit, že by si dokázal nějak odpovědět. "Zpověď se nekoná pane," smutně poznamenal a pomalu, otráveně stahoval svůj černý závoj z očí.

"Jsi šťastný?" ozvalo se najednou, hlas se rozléhal do prostoru; on si ještě nestačil uvědomit, co se děje a už ho oslovil - "nebo to snad nebylo na mě?" - ostnatý mužský bas. Konečně se mohl lépe porozhlédnout kolem sebe. Dětský pokoj? Místnost, ve které se náhle ocitl, nebyla místností.

Seděl na základně obřího mnohoúhelníku, koule složené z milionu střepeů. Zrcadlových střepeů. Každý z nich tváří v tvář k němu. Každý z nich - jeho obraz.

Jen přímo nad hlavou mu visela žárovka na dvou tenkých drátech. Pohupovala se v osamělém bezvětří, snad z věčného strachu z pádu?, a osvětlovala celou zrcadlovou kouli.

"Jsi šťastný?", zopakoval svůj dotaz Hlas, v němž nebylo vůbec cítit naléhavosti či naléhání. Připadal mu rozhodně příjemnější než prve. Ale on musel odpovědět, nevěděl vůbec, co má považovat za nutné zlo, za své štěstí.

"Ale...když...co mám říct?"

"Chtěl jsi přece, aby byl celý svět jako ty. Nebo se mýlím?"

Znovu se zahleděl do zrcadlových sklíček kolem sebe. Byl zhnusen, v každém se odrazila jeho tvář, nebylo kam uhnout pohledem. Nebylo jediného bílého střepeu v této zrcadlové show.

"Opravdu, tady mám celý svět, to jsem Já!", zařval do prostoru, který mu pomalu začal svazovat ruce, nohy i mysl.

"Máš pravdu, svět jsi Ty," odvětil mu s ledovým klidem Hlas. A On měl pocit, že nikdy nemůže najít původce hlasu, protože - žádný původce není...

Zamyslel se, pak odpověděl: "Možná... možná jsem spíše chtěl, abych Já byl jako svět."

Poslední slova odcházela jakoby do ztracena; pochyboval, nedokázal už přesně rozeznávat rozdíly mezi světem a sebou. Všechny ty řeči mu najednou připadaly absurdní, chladné, hloupé, zbytečné.

"Chtěl by si prostě ztratit svou jedinečnost. Chtěl bys sedět na místě jednoho z těch milionů střepeů kolem sebe, koukat doprostřed, kde by seděl - Nikdo!?"

Tajuplný hlas stupňoval svou mluvu jako bouře, ale nemohl udeřit v podobě blesku. Stačilo mu, když hřmí.

"To ne, ale...!"

"Jsi šťastný?" otázal se opět klidným tónem Hlas.

On byl na rozpacích. Pohled do milionů střepeň kolem sebe ho však šíleně nudil a sžíral. Všechny nabízely stejný stereotyp, stejný obličej, stejný ksicht. Střepeň bez fantazie...

"Ne!" zazněl nečekaně jeho verdikt. "Nechci, aby svět byl jako Já!"

Tma. Houpačící se šibeniční žárovka nad jeho hlavou vypověděla náhle službu; už konečně nemusel civět na svou rozštěpenou osobnost. ALE - spadl do nepříjemné tmy, ve které opět začínal skřípat Hlas. Hlas, jenž mu snad - kdysi - dokonce připadal příjemný.

"Pověz mi, když sis dával dnes šátek na hlavu, chtěl ses zbavit svých starostí a mindráků, nebo najít skutečnou odpověď na své Proč?"

Kdybych tak našel odpověď na otázku, odkud hlas zaznívá - kdo to vůbec je? nenechávala Ho ta myšlenka klidným. Znáť odpověď na to, kdo mluví. Konečně pochopit, co mluví.

A opět zapochyboval. Tentokrát se ho dotaz Hlasu dotkl velice bolestivě.

Styděl se sám před sebou: "Chtěl jsem vystoupit ze svého vlastního stínu, aby si na mne už nepoukazovali prstem. Místo toho jsem se zmožil na jedině. Schovat svůj stín i sebe do tmy. V domnění, že se všechno ztratí - že se smažou rozdíly a nikdo je nevidí."

Seděl jsem už ve středu světa, kde všichni byli Já. Ale zalekl jsem se, raději jsem to vzdal. Proč?

Zůstával na místě - nehnutě. Nevěděl, co si počít. Nejistota mu naplnila i končetiny, cítil dokonce, že jeho hlas změnil barvu.

Pokusil se vstát. Pokusil se odejít z té nekonečné, hluboké tmy zrcadlové koule. Odcházel, i když nevěděl, kam vlastně kráčí. Na jazyku neustále převaloval větu.

> Nemyslet na střepeň, ale být jedním z nich... <

Do ruky jsem dostal modrou knížečku s prosbou o recenzičku, ta knížka je ne moc pěkná v poloze hezké knížky, ale pro každého to není důležité.

recenze

DELIKÁTNÍ MODLITBY

Je název a podtitulem je: "Výbor z poezie", autoři jsou tři: Štěpánka Žandová, Dana Trčková a Aleš Marek. Každý má k dispozici zhruba 10 stránek. První je Štěpánka Žandová.

Má ráda aforismus, nebo ho její básničky připomínají. Zveršované pocity a postřehy svého věku - nejlepších let. Často psáno, často zažíváno. To je asi taková příležitostná poezie třicátnického (?) střizlivění. "Není mi sedmnáct / už znám své křížky. / Chtěla bych vytvořit titul tvé knížky." (*Pozdní*). Ono je asi pravda, že básník a básnička (jakýkoliv autor) musejí být trošku výš než norma, trošku pronikavěji

vidět, básníků a básnířek představujících ztělesněný průměr (problémů - témat a stylu) už bylo hodně. Štěpánka Žandová ale zase píše pro sebe a pro lidi, kteří ji znají. A to je jinčí literatúra. Na tu se "nedělají recenze". Poznámka: Žandový oddíl rámuje dvě větší básně (*Eva v Adamově rouše* a *Exhibicionistka*) - pokusy o "celé" dílo (interpretovatelné samo ze sebe resp. z obecné zkušenosti, narozdíl od záznamů osobních prožitků atd.).

Dana Trčková nepochází z hraběcího domu Trčků z Lípy, ta rodina už totiž vymřela. "Ve sbírce reliquií / tvé jméno cyrilicí / voní ambrou" - exotická slova. Hlásí se k tamté linii Wernisch - Borkovec - Píží - etc, nejasné (o to silnější...) pointy jakoby otvíraly dveře našim očím někam do nové skutečnosti. Ale spíš jen slovní a spíš jen zdánlivě. To už je stylizace Tvůrce. Ale ještě na půl cesty, jak ukazuje třetí obsažený: Aleš Marek.

Nemusíte to ani souvisle číst a už z dotyků se slovním materiálem poznáte, že autor se zhlédl v romantismu (Máchy se dedikací i dovolává) a jeho novější verzi - dekadenci. A to už samo o sobě žádá velkou míru autostylizace. Otázka je, proč je tento "trend" tak častý dnešní dobou (pro srovnání nahlédněte do všech lit. časopisů mladých autorů i mezi vydané prvotiny). Asi už se civilní notečka přejedla, ale cesta z prázdná to není. "Slovník cizích slov říká, že" slovo umělec je slovo od slova umět, ne slovo od slova umělý.

G

Štěpánka Žandová, Dana Trčková, Aleš Marek: **Delikátní modlitby** (Výbor z poezie). LINX & spol., Praha 1994, 40 stran.

televizní hra

U BABIČKY

Anděl: U babičky.

Papuč: (sedí v obývacím pokoji, někdo zvoní) Á, zase někdo, á! (zvedá se a jde otevřít, přichází Zelený) Nazdar, pojd' dál.

Zelený: Ó, čau.

Papuč: (naznačuje Zelenému, aby šel dál, oba jdou do obýváku) Sedni si, sedni, pojd'.

Zelený: Já, já... Mňmň.

Papuč: Kdes byl tak dlouho? (sedají si: Papuč na křeslo, Zelený na gauč)

Zelený: Jó, já jsem nemohl přijít, víš?

Papuč: Ty jsi jak malej!

Zelený: Měl jsem teď moc práce. A co ty? Co ty? No...

Papuč: Měl jsem se skvěle! Kdybys viděl tu holku!

Zelený: Jo? Taky? Tamta?

Papuč: Bezva...!

Zelený: Jo, já znám, ale já myslel, že ten traktor nepřijede. Ale já jsem si říkal, ten traktor musí přijet! A oni ho potom odvezou...

Papuč: (skočí mu do řeči) To je senza!

Zelený: ...a my se tam budeme...jo... (posmutní)

Papuč: Snad ne?! (konejšivě) Vždyť je to bezva!

Zelený: Jo. Jo, měl dlouhý páčo. Říkal: Podívej se...

Papuč: Ne, ne!

Zelený: (nakloní se nad stůl a celou situaci znázorňuje) Podívej se, já ten traktor dovízt musím, protože... (zarazí se)

Papuč: (zvedá se a jde pro videokazetu, ležící v poličce nad televizí) Pojd' se podívat! Něco ti ukážu.

Zelený: ...jsem si ho koupil...

Papuč: Nejnovější videokazeta. Senza! Uvidíš!

Zelený: (bere videokazetu do ruky a hádá) O čem? O JZD?

Papuč: To je, co?!

Zelený: Rád si ju podívám. Jo...

Papuč: (skočí mu do řeči) Sedni si tady...

Zelený: ...ale až za chvílku, jo? Za chvílku!

Papuč: Hmm.

Zelený: Dobře. Co to máš?

Papuč: (zvedají se a jdou vedle - do kuchyně) Ukážu ti tady něco, cos ještě neviděl. Budeš mrkat.

Zelený: To jsem teda zvědavý.

Papuč: (ukazuje na stůl) To je co?! To je! Vidíš to? (zatímco si Zelený prohlíží stůl, Papuč nakoukne do vedlejšího pokoje a vrací se pro Zeleného)

Zelený: Stůl.

Papuč: Tady seděl. Jéžiš, ty jsi jak malej, pojd'! (jdou do zmíněného pokoje, přede dveřmi se ale Papuč zarazí) Jé, to je šňůra. Teda, jdem zpátky. Jdeme zpátky, tam to vidím bledě. (vracejí se zpět)

Zelený: Dobře, ale já se ještě umyju. (odbočí do koupelny, skloněn nad umyvadlem, v zrcadle nad ním se objevuje Anděl a rozesměje se, mizí, ale spatří se v jiném zrcadle na dveřích, směje se i Papuč, jen Zelený nic netuší)

Papuč: Pojd', pojd'. Já ti chci něco...uvidíš.

Zelený: (uhrabuje si vlasy, vychází z koupelny, Papuč už je venku) Jó, já se ještě učešu.

Papuč: (jízlivě) Ale pěkně! Á!

Zelený: Dobře.

Papuč: (pro sebe) Stejně jsem hezčí než ty! (Zelený se směje) To, to jsem! (jdou dál až zase do obýváku) Počkej, ted' já ti ukážu, co tady bylo na tomhle gauči!

Zelený: (sedá si na křeslo) Co tam bylo?

Papuč: Tady hrála na klavír sama Anna Pavlovická! Tady! Ano, tady!

Zelený: Tady? Na tom gauči? (sedne si na něj) Jo, au, je pohodlné! Jé. Tak co, řekni, bylo to dobrý?

Papuč: (změněným tónem) Chtěl bych chodit s tvou holčičkou, chápeš to? Chci jí, prostě jí chci!

Zelený: Ale ona už v tom JZD nedělá. Vě. Víš, kapánek... (smutně se zasměje)

Papuč: No, jo. To mi nedělej!

Zelený: Kapánek se zmenšila, už není tak pěkná. Víš, přejeli ji traktorem. Ehm, a ona skoro na to umřela, ale...

Papuč: Furt háže lopatou? (zvedne se a začne Zeleného vyhazovat) Běž ven! Tak to mi vykládat nebudeš! Ne, vypadni a běž pěkně za ní!

Zelený: (brání se) Proč, prosím tě?! Ne, nech toho!

Papuč: Běž, no běž!

Zelený: Nech toho! (hystericky se rozesměje)

Papuč: Nechci tě tady vidět!

Zelený: Nech toho!

Papuč: Vypadni, hnusný! (vyhodí Zeleného ze dveří a zabouchne je) Ták, konečně je pryč! (jde do obývacího, sedá si a s hlavou ve dlaních:) Zase jsem zůstal bez kamarádů! Vždycky to tak skončí! (zvoní zvonek) Proč se jenom hádám! (teprve teď si uvědomí, že někdo zvoní) Jé! Zas je tady?! No, ten uvidí! (otevírá dveře)

Králíček: Nazdar, to jsem já!

Papuč: Čau. Teda...

Králíček: Čau. Já jsem ti přišel říct (jdou rovnou do obývacího), že už to máme v suchu, protože tam přišel...

Anděl: Tape End!

Papuč: Ale to jseš bezva! (Králíček si sedá na gauč, Papuč na křeslo)

Králíček: Nó, já jsem ti totiž přišel říct, že o těch aktech je tam: zaprvé!

Papuč: Skvělý!

Králíček: A taky: zadruhé!

Papuč: Senza!

Králíček: Počkej! Poslouchej mě. A taky: zatřetí!

Papuč: Jsou tam ty holý zadky?!

Králíček: Jo!

Papuč: Né!

Králíček: Všechno je tam, všechno! I Arie, Arie, Arie Pavlovna! (zasměje se) Je tam Arie Pavlovna - zaprvé, víš jak tam...

Papuč: A jsou tam i nohy vidět?

Králíček: (vážavě) Nó...

Papuč: A nehty! To je to nejpěknější!

Králíček: Kdyby tam nebyly nohy, tak bych tam nechodil. (přesedne si z gauče na křeslo) Podívej se, já to všechno dělám přece jen kvůli nohám! Jinak bych to nedělal!

Papuč: Neštví mě! Nevykládej mi tyhle nesmysly!

Králíček: Já?

Papuč: Jó, ty!

Králíček: Nesmysly? Kdy vykládá nesmysly?! To ty!

Papuč: Ty! Co ty mně budeš povídat!

Králíček: Prosím tě (hrozí Papučovi pěstí, přesedá si na gauč, blíž k němu), nech toho!

Papuč: Uklidni se!

Králíček: Nech toho! Nebo... (lehá si na gauč) ...nebo si lehnu! Á, už ležím, vidíš!

Papuč: Tak si lež, tak si lež (skloní se nad něj, ale zase si sedá na křeslo), ale mně neunikneš. Mně ne! To si piš!

Králíček: Víš, kde jsem byl včera? Víš, kde jsem byl? (křičí)

Papuč: U Pepy!

Králíček: Ne!

Papuč: Á!

Králíček: Já jsem byl u babičky! (zvedá se a odchází k výchozím dveřím)

Papuč: Né! U babičky?! Tak to běž! Běž ven! (křičí za ním)

Králíček: A jdu!

Papuč: Dělej! Dělej! (za Králíčkem zapadají dveře) U babičky! Hovado! É!

Zase! (smutně) On byl u babičky (s hlavou ve dlaních), proto nebyl u mě!

Ach! (zvonek, Papuč jde otevřít, ve dveřích stojí Králíček, vchází, oba se smějí, směje se i Anděl)

k o n e c

Televizní incenaci **U babičky** vytvořili roku 1990 Libor Hanuš (Papuč), Petr Marek (Králíček) a Jiří Nezhyba (Zelený). Do scénáře ji 19. června 1994 přepsal Jiří J. K. Nebeský (Grošák). Text na veřejnosti poprvé zazněl 16. září 1994 v galavečeru Unarclubu **Rocháto**, je totiž "určen pro hlasité čtení."

povídka

František Martin Bašík

PŘÍZRAK

Vzpomínka...

Známe je všichni. V teplé letní noci náhle zazáří a poletují chvíli, jakoby chtěly svým svitem tiseň temna zapuditi, a byť se jim to podařilo jen málo a jen na krátko, rádi je zahlédneme a potěšíme se jimi, třeba jen na krátko...

Přijel jsem dnes v noci domů ze Staré Paky, původně jsem sice jel jen do Železného Brodu, a potom, nemaje zrovna nic na práci, protože ta konference byla až ve 4 hodiny odpoledne, šel jsem procházkou po Riegrově stezce do Semil, není to tak daleko, asi 9 km.

Bylo tak tklivé počasí, pošmourno, a přeci tak krásně, asi tak, jako při našem posledním setkání v Mnichově Hradišti. Rozhodl jsem se tady, že zas jednou se tam podívám. A rozhodně toho nelituji, že jsem se tak rozhodl. Nádherná cesta, celou tu dobu (asi 3 hodiny - šel jsem velmi zvolna) jsem z prvu přemýšlel o věci, která mne očekává, ale později, když jsem přišel v místa úplně pustá, nechal jsem toho, bylo to příliš materialistické, realistické, než abych tím mohl, byť jen v myšlénkách znešvařovati své okolí.

Kolem úplně ticho - pusto, jdu asi v polovině skal po levém břehu Jizery, ach skvost, divoké skály, omšelé, stromy, pokud byly listnaté - opadané - dole skákala Jizera - zde docela malá, po kamenech, místy hluboké tůňě, že nebylo ani možno dna dohlédnouti a protější břeh ještě divočejší, ještě pustější, protože tam ani ta stezka není. Vzpomínal jsem, vzpomínal a díval jsem se na ty známé tahy na fotografii, kterou jsem vyndal z tašky, a potom - stál jsem zrovna na takovém skalním výběžku hodně vysoko nad vodou, - dole zelenala se zlověstně tůň Jizery, tak hluboké v těchto místech, že nebylo možno mi ani pozorovati, že se voda pohybuje - jako kdyby to byla stojatá voda, nevím kdo mi vnuknul tu myšlénku, kterou se vlastně již měsíc zabývám - pomyslel jsem si, že by se tu zde krásně, ach krásně dalo zemřít, ano, daleko od lidí, nikdo by to neslyšel, nikdo by to neviděl, a já zůstal bych tam na dně sám, aniž by kdo věděl co jsem - a proč jsem to dělal, vím, že tam by mne nikdo nehledal, - a také nenašel, znáš, domyslím si ta místa divoká. Ano, již jsem byl blížek tomu - a následující okamžik mne přesvědčil - že nejsem - a což je div veliký v tomto zákoutí v tak pozdní roční době sám - zakrákala vrána, tak dlouze - smutně - a mnou proběhla myšlénka - alespoň má můj konec života alespoň poslední pozdrav - alespoň budu mít na svém pohřbu poslední zlomek žijícího života - poslední hranu - byť jen krákorání vrány - a v tom - zahučel její hlas znovu - tentokráte znovu, děsivěji - výhružněji - tak drtivě, že jsem až cítil, jak mi mráz přelétl ve všech kostích, jako magnetisován jsem cítil, že se musím ohlédnouti, abych toho ptáka viděl, byť to přímo hrozný hlas, ani vraní hlas takový nemohl býti - a můj instinkt mne nemýlil, - ohlédl jsem se - a co jsem zřel - nebyl jsem snad nikdy ve svém životě tak překvapen, jako tehdy - za mnou stál - několik málo metrů, ten můj šedivý přízrak - - (tentokráte byl ale oděn v hnědý kožený kabát) mojí mozky prolétla šílená myšlénka, jsem stopován, špehován, nechť ten člověk je po celý život a po smrti pronásledován, tím tříhlavým Kerberem, (jak stojí v řecké mytologii) a měl jsem tak příšernou zášť proti němu, že bych nejraději byl vraždil, pocit pro mne dosud skoro neznámý, později potom, když jsem o tom uvažoval, tak jsem si musil přiznat, že ten člověk nešťastný mne přivedl poprvé, ale důkladně, z rovnováhy a z mé obvyklé chladnosti.

"Co?" A já jsem prudce se otočil - a nastala vzrušující - nervy drásající honba - on napřed a já za ním, chtěl jsem konečně vědět, co ode mne chce, jakým právem mne pronásleduje a jaké cíle má. Teren naprosto neschůdný, který se naprosto nehodil pro nějaký závod v běhu - a já jsem skoro vůbec neznalý lezení po skalách - ale hned jsem se za ním pustil, přeskakovali jsme srázy, rukama se chytali stěn, kameny pod námi padaly dolů do hlubin, velký rámus způsobující - my se ale honili jako kočky - jak opice jsem lezl za ním se skály na skálu přes příkopy - strže, prameny - ale měl náběh - větší praxi - a já zůstával ponenáhlu, ale jistě pozadu. Napjal jsem z posledních sil - a skočil opět přes nějaký útes - ale již zde nebyla ta pružnost a já se stíží zachytil rukama skalního

výběžku, spodní okončeniny zůstaly ve vzduchu, chtěl jsem jimi nalézt nějaký výstupek, nemožnost, jen jsem drolil malé a větší kameny, které jako střelné rány zapadaly pode mnou do vody, - skutečně kritická políse, - síly málo, nemoha se nikde podepřít, ohlušující a lekající padání kamenů pode mnou, - nikde ani človíčka? Co dělat? již jsem se pomalu viděl dole, s roztráskanými údy, krví zbrocen - ale nikoliv mrtev. Ach, zde jsem poprvé jaksí - v myšlénkách - přežíval pozvolné umírání ve velkých bolestích - bez pomoci.

* * *

Ale - jaký v tom je úmysl, je mi hádankou, vrátil se můj pronásledovaný stín a přízrak (neviděl jsem jak ke mně přišel) a vyťahoval mě nahoru, zvolna, těžce, já nemohl jsem mu pomoci, několikrát jsme se dostali do nebezpečí smrti oba tím, že spadneme dolů, do jakési propasti s vodou dole - ale - vis maior nechtěl - dostal jsem se nahoru přeci, nyní několik vteřin jsem nebyl mocen ani slova, ani pohybu - byl jsem strnulý - zachránil mne přízrak.

Pud sebezáchrany a samolásky mne nutkal, abych mu, ač velmi nerad projevil formálně svůj dík za záchranu. - Přijal uchopiv mne za ramena ze zadu tak, že jsem byl čelem k místu, kde jsem právě prožil tak velká muka.

"Přijímám Vaše díky, pane doktore, ale bohužel jsem nucen na Vás požadovati Vaše čestné slovo, vím, že jej nikdy nerušíte, znám Vás, slibte mi tedy, že 10 minut zůstanete takto státi, neohlížeje se, v pádu, že toto slovo mi nedáte, jsem bohužel nucen Vás svrhnouti zpět, slibujete?"

Co měl jsem nyní dělat, příliš jsem byl vyčerpán, než abych se mohl s ním nyní pustiti v zápas, byla by to jistá prohra, slíbil jsem na své čestné slovo.

"Dále, pane doktore, Vám slibuji, že jednou se jistě ještě setkáme a potom vyrovnáme si své účty, nyní jsem bohužel ve službě a nemohu proto Vám býti k službám. Ovšem, jestliže do té doby nepřijdete v této věci k jinému poznání. Nezapomeňte na své slovo."

Pustil mne a díval jsem se na hodinky, zatím slyšel kvapné kroky - jak odcházel.

Po deseti minutách, ach jak dlouho trvaly, měl jsem několikrát velkou chuť rozeběhnouti se za ním - ale moje slovo? Zůstal jsem vždy na svém místě - a zatím bylo opět vůkol hluboké ticho.

Vše mi to připadalo potom, když přešla ta věčnost deseti minut, jako sen, těžký sen, ale oděrky na rukách mne překvapily a poučily o opaku, ne to nebyl sen - to byla skutečnost, holá a prosaická skutečnost.

Nyní opět zvítězila moje jakás takás chladnost a počal jsem střízlivě přemýšlet, dohnati jej - nemožnost, kde již je - daleko, a zde v těchto skalách je to nemožnost, někoho dohoniti, je-li takový kus přede mnou.

A sebral jsem se, a pokud mi to chůze dovolovala, odešel jsem do Semil - nikoho jsem nepotkal, jako v první části této cesty, myslí rozbouřená, již jsem nevnímal krásu - divokost a melancholii okolí - přemýšlel jsem o tom, co jsem to prožil, a jedna otázka zůstala nezodpovězená: "Ale proč, proč, proč se to stalo?"

Text nalezený v pozůstalosti Františka Martina Bašíka (1910-1938) je datován "2. prosince 1929 - Železný Brod - Semily" a uveden "Vzpomínkou...", název **Přízrak** dostal až pro náš otisk. Opravili jsme zřejmě chyby, rozvedli zkratky, jinak jsme na to moc nesahali. Připomínáme, že pět stran rukopisu je číslováno 321-325, což signalizuje, že "povídka" byla součástí rozsáhlejšího díla...

grošákovo oko

JEDINÝ PŘEDSTAVITEL!!!??

Ve čtvrtek, jak oznámilo Svobodné slovo, ve svém vystoupení na Václavském náměstí Václav Havel řekl, že Občanské fórum, jež vzniklo počátkem tohoto týdne z různých opozičních skupin, je dnes jediným faktickým představitelem jediné vůle. Jaké jediné vůle? Jakým právem mluví jménem stovek a tisíců pracujících, kteří zasílají svá stanoviska, volají po klidu a stavějí se proti vyhlášení generální stávky, jež jenom může znamenat hospodářské ztráty?

Cítí se snad už být pánem této země? Odepsal všechny stoupence socialismu u nás? Říká, že přijímá návrhy těch či oněch ekonomů, jak naši zemi vyvést ze stávajícího systému do demokracie, svobody, plurality. O jakou demokracii a svobodu jde, se zatím nehovoří. Je k tomu důvod. Havlem požadovaná práva totiž budou znamenat i umožnění vykořisťování jedněch druhými, což okleští jim vyhlášená jiná práva. Že zítra, pozítří, za rok jsem přijdou se svými požadavky nejenom naši bývalí majitelé továren, bank, filmových ateliérů a jejich potomci, ale i Mannesmannové, následníci vlastníků firmy SELLIER a BELLOT. Pak třeba i sudetáci. Souhlasí s tím většina lidí u nás? Sotva. Za jakou jedinou vůli a jediné faktické představitele tedy Václav Havel mluví?

Dělníci, horníci, hutníci, strojaři!!! Tento člověk a lidé, kteří nikdy manuálně nepracovali, mají rozhodnout o našich osudech. Co dosáhla Solidarita v PLR? Proč mají v Praze rozhodnout o budoucnosti celé republiky? Pozvedněme svůj hlas, pište, volejte, protestujte. Ať Praha slyší náš hlas.

Doslovný přepis jednoho hranického letáku z listopadu 1989.

Nakladatelství Kulturního sdružení Unarclub LS†D
přináší knížku

Martina Krěmy

C H U Ť   Z B L Á Z N Ě Ň Ý C H   N Á L A D

6. svazek edice Kamuflon

K prodeji v knihkupectví Knihy Honzík

text

Doktor & Dement

MĚSÍČNÍ KRAJINA

Bylo pošourné ráno
 Z Bajkonuru se zvedla
 Jedna raketa
 Bylo těžký a špinavý ráno
 Ta raketa letěla k Měsíci
 V tý raketě byl člověk
 A ten viděl tu krajinu
 Tu měsíční krajinu
 Tu srdeční krajinu
 Tu srdeční vadu
 Tu srdeční potíž
 Tu nevolnost
 Tu světovou potíž
 Tu srdeční nevolnost
 Tu slabost
 Tu měsíční krajinu
 Tu světovou slabost
 To měsíční srdce
 Tu měsíční nevolnost
 Tu světovou krajinu
 Měsíční úzkost
 Nevolnost srdce
 Světovou úzkost
 Úzkost srdce
 Světové srdce
 Úzké oči
 Úzký svět
 Světová úzkost
 Šikmé oči
 Černoši
 Hirošima
 Běloši
 Hirošima
 Nagasaki
 Černobyl
 Černoši a Černobyl!
 Jaterní povinnost
 Povinnost jaterní
 Niterní povinnost

Plicní odvod
 Plicní odvaha
 Kdes byla, plicní odvaho
 Když jsem tě nejvíc potřeboval?
 V dobách kdy
 Jsme neměli masky
 Když jsme měli jenom roušky
 A kapesníky
 Kdes byla plicní odvaho?
 Asi v prdeli bylas!
 U odvodu
 Plicní odvody
 Plicní odvedenci
 Od vzduchu
 Plicní armády
 Od vzduchu
 Plicní lidé
 Od vody
 Bobři

Doktor & Dement

právě vydávají
 dlouho očekávanou knížku
 textů svých písní

DARK SIDE OF THE HNUSNÁ HLAVA

vychází jako 1. svazek edice Testil

Od počátku Maštale si hraju s myšlenkou uveřejňovat v ní svoje heraldické články, aby byla tříšt dovršena do kopečku, ale zatím jsem to neudělal, ani to v blízkosti nechystám, následující Mastičkář je jenom "sentimentálním ohlédnutím" za krásnými hodinami staročeské literatury s Michaelou Horákovou.

staročeský úsek

Zpěvák hrabě Grošák von Gulina DVĚ POZNÁMKY K MASTIČKÁŘOVI

1

Mám za to, že předvádění scén z trhu by na trhu (což je místo, kde údajně mělo být "drama" Mastičkář hráno) nemělo význam, a to ani kdyby se jednalo o parodii či satiru. Prostor, kde mohl být Mastičkář uváděn, musel být myslím orientován "proti" textu, nemůžu se zbavit dojmu, že prostředí kostela mohlo přijímat i tak obhroublý humor, jaký je v Mastičkáři obsažen.

Jakto? Naši představu kostelového "vážna" nesmíme přesouvat do 14. století, kdy kostel plní mnohem víc funkcí než dnes. A taky: Mastičkář nezesměšňuje pravdy křesťanství, paroduje pouze vnější formy "náboženského života". V polovině 14. století byly Čechy "plně pokřesťanstěny", křesťanství bylo jedinou možností, takže jeho "parodování" nemohlo být "polemikou" s ním jako náboženstvím. To je ovšem zásadnější problém - povaha parodie a vůbec humoru v průběhu času.

Často se odkazuje k pasážím, údajně parodujícím náboženské motivy, mluví se o parodii Zmrtvýchvstání. Ve verši 276 Muzejního zlomku přináší Mastičkářův sluha Rubin s Abrahamem jeho nemocného syna Izáka. Abraham (židovská jména evidentně neodkazují ke stejnojmenným postavám ze Starého zákona, ale představují pravděpodobně typická židovská jména středověku) žádá Mastičkáře-Severina o uzdravení Izáka, ten se "modlí" a lije Izákovi na zadek jakousi břečku, ten pak: "Kak tho, mystrze, dosty spach, / A wsak yako z myrtvých wstach, / K tomu sye bezmal neosrach."

Zaprvé: "jako z mrtvých vstal" neznamená "z mrtvých vstal" (Abraham: "By my mohl vleczyty meho syna," tj. Izák byl pouze nemocen). Zadruhé: Vzkříšení z mrtvých neprobíhá v Evangeliiu pouze u Ježíše, on sám křísí několik lidí (M 5,41, J 11,44, J 7,15), mrtvou ženu křísí i Petr (Sk 9, 40). Celá scéna uzdravení Izáka je spíš ohlasem na praktiky tehdejších lékařů či na zázraky (jež zde nezpochybňují), kterých jsou plné desítky legend, předčítaných v kostele.

2

Mastičkář obsahuje řadu epizod, které jsou víceméně samostatné, podobná skutečnost však nastává i na "nižší" úrovni, tedy v jednotlivých verších. Ve středověkém písemnictví se běžně setkáváme s citátem (většinou biblickým) jako organickou součástí textu. (V případě

Mastičkáře se mluví o verši 100-103 Muzejního zlomku jako citaci-parafrazi veršů "Zloba zlým se vždy obrátí, / dobré se dobrým vždy otplatí / a kdož zle miení, ten vždy ztratí." z Alexandreidy.) Mastičkář obsahuje množství dvojverší, jež stojí "mimo" děj tak nápadně, že se vtírá otázka, nejsou-li ustálenými slovními spojeními - průpovídkami, jež byly vřazeny do textu.

Například: "Uytay, myly ydonechu! / Dawye lyudem dosty smyechu." (verš 3-4 Muzejního zlomku), "Czow prawy, wyerste my gystye, / Yaksto rozcye na syey tystye." (47-48), "A wy pany, chczetelý dobrzy byty, / Mozete gye kygy byty." (71-72), "Rubine wo pýstu? / Sed, mystrze, dyrzy za rzyt tystu." (rsp. Wo pýstu? Drzy za rzyt tystu!, 74-75. Toto místo bývá interpretováno jako parafráze Hospodinova "Kde jsi?" z 1. Mojžíšovy knihy 3,9, podle mého ovšem neopodstatněně. Netvrdím ovšem, že biblické citáty Mastičkář neobsahuje.), "Postrpalku! mohl by mluwyty tyssye, / Azby sye oborzylы chyssye." (396-397) atd.

Z Grošákovy seminární prácičky *Mastičkář* z roku 1994.

básnický deník

Zpěvák hrabě Grošák von Gulina ŠUDLÍBUDLÍ

Šoboj chramstnul Lubona
A kých ach kýchaša

Je včera zima a podzim, je srpen krchen a vypadá na září, ráno zima, večerzima. V sprše. Voda z černých nádrží na střeche je chladná, tak zapnul karmu, voda vypadala po dvou měsících toho čůrku, že ho tím tlakem rozglančí. A v županu dyž vyšel ven, byla pod límcem zima - zdrcí rájčatová.

Lupoj ráno hoboj vem - vyšel ven s průvanem - krkánek hvězd v pupíku bezovém. On je venku / nohy na asfaltu.

Voní kouř frkouška, koníci lokomotivíci propluli mořem Habuvejem do betonových balónků nástupišť se rozdýchali.

* * *

Oknem astry

Záclona z kakánků

Mušinec oka krávy

Po přejeté kočce

Spiklenecky pomrkává

* * *

Astry a gerbery

Z hlíněného moře vyklouzlá olůvka kamenů. Mořští ježci jsou růžoví jako šunka jsou to

Astry a gerbery

* * *

Sedí v pokoji mezi stolem a postelí. Malá Katuška odčesává mrtvé vlasy od živých vlasů. Měli k obědu opékaný salám jako propečená uzenina a brambory a živou okurku.

Na ubruse je zobrazena fialová kytka a obilné klasy - vzpomínka na zasklené slisované fialové kytky a obilné klasy.

Malá Katynka se usmála, vlasy dovyčesala, počítá u okna ve vínově rudém tričku, nejbliž jemu je skleněná mistička ve tvaru mušle s půlměsícem a měsícem bílého prášku a Malá Katynka měsíce mincí počítá, maže si pusy z měsíce krému. Ahoj. Stračenky mračen se nakýchají, je to jako v září, plátky slunce na betonu s přiletovanými tmavými částmi.

* * *

Malá Katynka se opírá o kamenný sloupek v zábradlí, voda hučí hukotem strašný klák kostlivých stromů se dere. Sedí na podstavci, lako, není to tak hrozné se zimou, odhání (on) komáry a komáříce a komáříky, nad obzorem vyřezaných stromů kvoká měsíc měsíce. Malá Katynka se koukala zavřenými okny do zámku a on ji držel na ramenou, nohy kameňkom mravenčům tarasily cestu, v přílbě z kašny se rozvila hnida, omamná vůně natáhla keřům krky a do slatin pastí. Pocit našlapuje jak to jen jde.

* * *

Malá Katynka ho maluje, stále se láme tužka, rozvlněná čára zachytila dvě děvčátka a muže, kam jde? Voda oči podemele. Na slavníku na seníku se oči smrsknou na uzouňkou čárku / kočí čičí blují ve vikýřu do sena prskotání / měkko pod hlavú, oči se mají jako v bavlnce, položené do sena, se propadají.

* * *

Na míle dlouhá legenda / poslouvejte oslovení vody / tmavý zelený povlak fačuje zhmožděninu chvíle, tmavý zelený povlak se lepí ke dnu. Pozor, za chvíli se to blíží, pochodem, za keřem šustí papír chůze, zprostředka špalírem trsů trávy a drolu kámen se vymotává Džugaj, řeka má pevninu peřiny, řeka se nadýmá a tráví kořeny a bahno, řeka se houpá u veliké osiky.

Postrčím kovové voskové postavičky k vodě.

Srdce bije do kůže - dobubnuje Džugajovo srdce Džugaje až ke kmenu, který z pasti blesku do hrobu řeky dopadnul a padá pořád v sově retrospektivě, noc co noc, zadržáváje o ostnatý drát. Džugaj stojí, do vody padá, ryba utopená. Na věky věků vleklá tma si češe vlasy do vody.

* * *

Hombaj

* * *

Kůň veze čertíčky
S novými střevíčky
Kůň veze čertíčky
S novými střevy.

* * *

Ve 4 hodiny vstávat a zatopit v sedmeru kamen. Sedmero černých uhláků a jedna je košulka a je až v Brazílii. Od 6 do 14 ve fabrice - klícho po pěšině strojů, mám chvíli na svačinu, drobek váhá, jestli spadnout, zachytit se na kalhotech, dočista alles sekundu znamená. A do 17 v Závodní škole práce, montérům do Brazílie malá slovíčka - nekonečné děti, ve dne vnoci zhasínám karnevalový lampión. (A jdu po zmoklé zemi, jako teď, tady se dělá velká louže, v devětasedmdesáti oceán překročit.) Slova jako kobylky dopisy žerou.

* * *

Dvojice soch vidí a pozoruje a vidí, jestli za sebou nenechávají čáru, obcházejí systematicky celý zámek, zkoušejí: jestli všechny kliky pevně drží kapesníky s uzlíky. Malá Katynka má smích, že si omylem plivnul na nohu, práh jim boty rozváže a rozepne knoflíky, vstup se chystá, cink - dank železničního hlášení, listování jízdního řádu. Jedna klika povolila, jsou uvnitř, ale nechce se dál - sál sál, všecičko pryč! On jít dál nechce, ona by snad chtěla.

Úryvek z rukopisu básnického deníku **Šudlibudlí**, který vznikl 15.-19. srpna 1994 v Lednici, naše ukázka je z prvního dne.

☐ Maštal ☐ Grošákovy chytré noviny ☐ číslo 6 ☐ listopad 1995 ☐
Redaktor: Grošák ☐ Adresa redakce: Slez. univerzita v Opavě, ČL3
& Hvězdoslavova 18, Hranice ☐ Vydává Nakladatelství Kulturního
sdružení Unarclub LS+D ☐ Sazba: Grošák ☐ © Grošákeum 1995 ☐